

Maximilja
teksti kinnikiga
ja võimalusel
J. Vooglaid ja V. Kuttis

Kutse- ja kesk-eriharidus 1940.-1941.aastal

Sotsialistlik revolutsioon toi põhjalikud muutused ka kutsehariduse arengusse. Seoses Eesti kuulutamisega nõukogude sotsialistlikuks vabariigiks ja Eesti NSV astumisega Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu koosseisu kavandati ja viidi esimesel nõukogude aastal ellu rida abinõusid senise kutsehariduse süsteemi ümberkorraldamiseks ja lähendamiseks Nõukogude Liidu teiste vabariikide kutsehariduse korraldusele.

[Nõukogude Liidus oli selleks ajaks välja kujunenud kutsehariduse süsteem, milles alamaks astmeks olid 1-2-aastased vabriku- tehasekoolid ja keskastmeks 3-4-aastase õppeajaga tehnikumid ja teised tehnikumide tasemele vastavad kesk-eriõppeasutused. Molemad tuginesid 7-klassilisele koolile. Vabriku-tehasekoolides valmistati ette oskustöölisi, kesk-eriõppeasutuse lõpetajad said peamiselt tehniku, aga ka ^{noormehi} agronoomi, konstruktor-modellisti või mõne teise selletaolise kutse. Seega erines kodanliku Eesti kutsehariduse süsteem ja korraldus tunduvalt Nõukogude Liidu kutsehariduse korraldusest. Eestis väljaarendatud kutsekoolide lähendamiseks ja ühtlustamiseks Nõukogude Liidu vastavate õppeasutustega tuli Nõukogude Eestis sel alal ära teha väga suur organisatsiooniline ja praktiline töö. Vanemate liiduvabariikide kutsehariduse korraldust tuli hakata silmas pidama nii olemasoleva kutsehariduslike õppeasutuste võrgu ümberkorraldamisel kui ka uute õppeasutuste (eeskätt tehnikumide) rajamisel.

Enamik kavandatud abinõudest viidi ellu 1940/41. õppeaasta teisel poolel, kuid mitmed olulised sammud astuti juba 1940. aastal. Esimeseks sellealaseks aktiks oli eraõppeasutuste likvideerimiseseaduse vastuvõtmine, mille põhjal suleti 1940. aasta augus-

tis kõikide sihtasutiste, seltside ja ühingute ülalpidamisel olnud Õppeasutused. Nende asemel avati, arvestades Õppeasutuste se-
nist tegevust ja elujõulisust, endise profiiliga, kuid juba riigi
ülalpidamisel uued Õppeasutused. Uue kutsekoolina avati 1. septemb-
rist 1940 Haapsalu Tütarlaste Täienduskooli asemel 2-aastase Õppe-
ajaga Haapsalu Naiskutsekool.¹

NSV Liidu teistes vabariikides kehtiva koolisüsteemi (meil sis-
seviimiseks) ^{seadusest silmas pidades harugi} oli tarvis põhjalikumalt tundma õppida kutsehariduse
korraldust vanemates liiduvabariikides. Sel eesmärgil pöördus
Eesti NSV Hariduse Rahvakomissariaat üleliiduliste rahvakomissa-
riaatide poole, millistele vastavad Õppeasutused allusid, palvega
saata Nõukogude Liidu kutse- ja kesk-erihariduse korraldust (tut-
vustavaid materjale), kooskätt õppeplaanid ja programme. Palvele
tulid vastu ja saatsid õppiplaanid, -programme ja ^{ning} muud sellealast
ülevaatematerjali NSV Liidu Teede Rahvakomissariaat, NSV Liidu
Põllutöö rahvakomissariaat, NSV Liidu Tervishoiu Rahvakomissariaat,
NSV Liidu Rahvakomissariide Nõukogu ^{juures} asuv Tööjõureservide Peavalit-
sus ja teised ametkonnad. ^{Telt} Seetõttu hakati juba 1940. aasta sügis-
^{adalt} ~~kuudel~~ Tutvumine Nõukogude Liidu kutse- ja kesk-erihariduse kor-
ralduse ja Õppeasutuste võrguga ning selle võrdlemine Eestis ole-
masolevate Õppeasutustega ^{näitab} sellealaste põhjalike ümberkorralduste
vajadust Eesti NSV-s. Seetõttu hakati juba 1940. aasta sügiskuudel
kavandama uue nõukogude kutsekoolide võrgu rajamist ja väljaaren-
damist. Keskastme Õppeasutustena pidid meil edaspidi eluõiguse
saama tehnikumid ja teised neile vastavad kesk-eriõppeasutused.
Kuna Eestis oli varem asutatud vaid üksikuid tehnikume (Tallinna
ja Tartu Tehnikum, Metsatehnikum Voltvetis), siis seisis nende ra-
jamisel ees suur töö. Eelkõige tuli välja selgitada, millised teh-
nikumid ja teised kesk-eri-õppeasutused on tarvilikud, millised

1 Eesti NSV Teataja 1940, nr. 8, art. 69; ^{Eesti NSV} ORKA, f. R-14, nim. 1,
s.-ü. 251, lehed 1, 3.

eeltingimused on olemas nende asutamiseks ning, kas, kunas ja kus on võimalik tehnikume avada. Samad probleemid tulid lahendada (uue) kutsekoolide võrgu loomisel. Alamastme kutsekoolide võrku pidid edaspidi Nõukogude Liidu seniste eeskujude alusel kuuluma kas 1-2-aastase õppeajaga vabriku-tehasekoolide või NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 2.oktoobri 1940.aasta seadlusega "Riiklikest tööjõureservidest" alusel loodavate kaheaastase õppeajaga tööstuskoolide taolised õppeasutused. Ühtlasi tuli lahendada Eestis tegutsevate 3- ja 4-aastase õppeajaga tööstus- ja majandusõpilaste koolide, tööstuskeskkoolide, kaubandus- ja ärimajanduskeskkoolide jt. õppeasutuste, mis enam ei sobinud loodavate kutsekoolide võrku, saatus. Tuli tõsta õpilaste arvu nii tehnikumides kui kutsekoolides. EK(b)P IV kongressil nähti 1941/42.õppeaastaks ette õpilaste arvu tõus tehnikumides 7230-ni ja kutsekoolides 10620-ni.¹

Kutseharidus

Esimesed ümberkorraldused õppeasutuste võrgus, samuti kutsekoolide õppeklassides viidi sisse juba 1940/41.õppeaasta esimesel poolel. Eesti NSV Kergetööstuse Rahvakomissariaadi palvel laiendati 1940/41.õppeaastast Tallinna Tekstiilikooli (alustas õppetööd kahe osakonnaga)² ja asutati 1.novembrist 1940 2-aastase õppeajaga Narva Tekstiilikool.³ Viimane alustas mehaanilise kudumise ja mehaanilise ketramise erialadel eriklassidena tööd Narva Tööstuskooli juures ühtuses vahetuses.

1940/41.õppeaastast viidi Eesti NSV Hariduse Rahvakomissariaadi korraldusel kutsehariduslike õppeasutuste kõigis klassides sisse õppeaine "konstitutsioon", kus käsitleti NSV Liidu ja Eesti NSV konstitutsiooni ning marksismi-leninismi põhialuseid.⁴

1 J.Lauristin, Eesti töörahva ajaloolised võidud bolševike partei juhtimisel. Aruandekõne EK(b)P IV kongressil 5.veebr. 1941.a. J.Lauristin, Esimene nõukogude aasta Eestis.Tallinn,1946,lk.119.

2 ORKA, f. R-14, nim.1, s.-ü. 94, leht 8.

3 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 94, leht 2.

4 ORKA?, f. R-6, nim. 1, s.-ü. 270, lehed 1088-1091.

Kommertsikoolide teistes klassides kehtestati 1.novembrist 1940 ülemineku tunnikavad eesmärgiga lõpetada õppetöö juba käimasoleval õppeaastal. Seoses ülemineku tunnikava kehtestamisega suurendati nendes klassides kaubanduslike tundide arvu.¹ Tööstusliku Naiskutsekooli täiendusklassi tunnikava täiendati arvates 15.novembrist 1940 õppeainega "NSV Liidu rahvaste ajalugu" ning majandusgeograafia õpetamisel hakati peamist tähelepanu pühendama NSV Liidu majandusgeograafiale.² Selleks tarvisminevat erialast venekeelset kirjandust püüti hankida teistest liiduvabariikidest.

Uue nõukoguliku kutsekoolide võrgu loomisel tehti esimesed märkimisväärsed plaanid 1940.aasta lõpukuudel. Eeskätt pöörati tähelepanu Eestis rajatud ametikoolidele kui Nõukogude Liidu sellealastele koolidele kõige lähedasematele. Hakati kaaluma ametikoolide (1940.a. novembris oli neid 12) võrgu laiendamist ning sel eesmärgil 4-aastase õppeajaga tööstuskeskkoolidele (neid oli kokku 10) ümberkujundamist 2-aastasteks ametikoolideks. Ühtlasi ^{oli kavatsus} taheti suurendada õpilaste arvu. Kui 1940/41.õppeaastal oli ametikoolide esimestesse klassidesse vastu võetud 650 õpilast, siis 1941.aasta suvel kavatseti tegutsevates ametikoolides vastuvõetavate õpilaste arv tõsta 1800-ni, koos ametikoolideks kujundatavate tööstuskeskkoolidega oleks vastuvõetavate õpilaste koguarv tõusnud 2700-ni.³

Nõukogude võim astus samme õpilaste ja õppejõudude materiaalse olukorra parandamiseks. Täielikult vabastati õppemaksust kõik töölised, töötavate talupoegade ja töötava intelligentsi lapsed vähemalt keskkooli õppeaastate arvuga kutsekoolides (oktoobris 1940).⁴

Sellega loodi soodsad tingimused uue nõukogude intelligentsi tekkimiseks eeskätt töötava rahva seast. Eesti NSV Rahvakomissaride Nõu-

1 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 208, leht 40.

2 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 215, leht 53.

3 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 85, lehed 16 - 17.

4 Eesti NSV Teataja 1940, nr. 14, art. 138.

✓ kogu ja Eestimaa Kommunistliku (bolševike) Partei vastavasisulise määruse alusel tõsteti kutsekoolide õppejõudude ^{t otam} tasusid (dets. 1940).¹ 1.jaanuarist 1941 seati sisse stipendiumid erialastes keskk ppeasutustes (tehnikumides)  ppijaile.²

Kutsekoolide võrgu ulatuslikumat ümberkorraldamist alustati 1941.aasta jaanuaris. 23.jaanuaril väljastati hariduse rahvakomisari kaks sellealast juhendit, üks t stuskeskkoolide likvideerimise ja teine õppeaja l hendamise kohta t stus pilastekoolides.

Juhend t stuskeskkoolide likvideerimise kohta nägi ette nende ümberkujundamise 2-aastase õppeajaga ametikoolideks.³ Sellest tingitult tuli muuta õppeplaani ja vanemates klassides l hendada õppeaega 1-2 aasta võrra. Kui t stuskeskkoolide neljandad klassid lõpetasid 1941.aastal kevadel veel seniste kavade järgi, siis kolmandate klasside õpilased viidi 1.veebuarist 1941 üleminekukavadele ja nad lõpetasid t stuskeskkooli lühendatud kursuse. Esialgsete kavade kohaselt taheti t stuskeskkoolide reorganiseerimine läbi viia kahe aasta jooksul, mistõttu esimeste ja teiste klasside õpilased oleksid üleminekukavadele viidud ja lõpetanud järgmisel, s.o. 1941/42.õppeaastal. Kuid t stuskeskkoolide üleandmise tõttu Vabariiklikule T st ureservide Valitsusele viidi 15.aprillist 1941 üleminekukavadele ka teised klassid⁴ ning nad lõpetasid koolikursuse 2-aastase ametikooli kavade ulatuses juba 1941.aasta kevadel.

T stus pilastekoolides (välja arvatud Põltsamaa T stus pilastekool ja Tallinna II Poeglaste Ametikooli t stus pilastekooli klassid) l hendati õppeaeg kolmelt aastalt kahele.⁵ Seetõttu viidi 1.veebuarist 1941 teised klassid üleminekukavadele ja

1 Eesti NSV Teataja 1940,nr.56,art. 666;ORKA, f.R-14,n.1, s.- . 10, lehed 127-128.

2 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.- . 763, lehed 56^a - 57.

3 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.- . 763, lehed 50-53.

4 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.- . 763, lehed 276 - 278.

5 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.- . 763, lehed 34-35.

nad lõpetasid (lühendatud kursuse) 1941.^a kevadel koos kolmandate klassidega. Esimestel klassidel kavatseti esialgsete plaanide kohaselt lasta tööstusõpilastekool lühendatud kavade alusel lõpetada 1941/42. õppeaastal.

Analoogiliselt tööstuskeskkoolidele reorganiseeriti Jaan Koorti nimelise Riigi Rakenduskunstikooli juures töötanud Riigi Trükitööstuskool, mille kolmandad klassid viidi üleminekukavadele samuti 1. veebruarist.¹

Järgmine sellealane samm puudutas kodumajanduslikke õppeasutusi. Hariduse rahvakomissari otsusega muudeti 1. veebruarist 1941 maal asuvad 1-aastase õppeajaga kodumajanduskoolid majapidamiskoolideks, linnades asuvad 2-aastase õppeajaga kodumajanduskoolid aga tootluskoolideks.² Tallinna Kodumajanduskooli eriharud muudeti ühe- ja aastase õppeajaga Tallinna Majapidamiskooliks. Samast ajast (1. veebruarist) kehtestati kõigis nimetatud koolides ülemineku tunnikavad.

Märtsis-aprillis jõudis järg kaubandus- ja ärimajanduskeskkoolide ning majandusõpilastekoolide kätte. Esimesed reorganiseeriti analoogiliselt tööstuskeskkoolidele. Nende neljandad klassid lõpetasid 1941. aasta kevadel seniste kavade järgi, kolmandate klasside õpilased aga viidi 10. märtsist üleminekukavadele³ ja nad lõpetasid lühendatud kursuse. Nii ühed kui teised said õiguse astuda loomisel olevate majandustehnikumide teise klassi. 3-aastase õppeajaga majandusõpilastekoolide teiste klasside^{õpilased} viidi üleminekukavadele 1. aprillist,⁴ mistõttu nad lõpetasid analoogiliselt tööstusõpilastekoolidele lühendatud (~~lühendatud~~) kavade järgi 1941. aasta kevadel. Nii kaubandus- ja ärimajanduskeskkoolide esimesed ja teised kui ka

1 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 829, lehed 3-4.

2 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 763, leht 59.

3 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 763, leht 135.

4 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 763, leht 167.

majandusõpilastekoolide esimesed klassid taheti üleminekukavadele viia 1941/42.õppeaastal.

✓ Samal ajal kui Hariduse Rahvakomissariaat intensiivselt tegeles kutsekoolide võrgu ümberkorraldamise probleemidega, ^{S/}tõstatati mõnede rahvakomissariaatide poolt üles küsimus kutsekoolide allutamise kohta) [Nõukogude Liidu vanemate vabariikide eeskujule ^{ingineeride} teiste rahvakomissariaatidele, kellel oleks olnud kergem korraldada töö ^{ja} praktikat ^{peremajade korraldamiseks ning} ja reguleerida] kaadri ettevalmistamist ^{e/} vastavalt ^{peremajade} süsteemi konkreetsetele vajadustele. Kutsehariduse korraldamisega seotud küsimuste arutamiseks moodustati Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu otsuse alusel 1941.aasta algul sellekohane komisjon, kuhu kuulusid hariduse, põllutöö, kaubanduse, tervishoiu, kohaliku tööstuse ja kergetööstuse rahvakomissariaatide ning äsja loodud Vabariikliku Tööjõureservide Valitsuse esindajad. Kutsekoolide alluvuse küsimust arutati komisjoni koosolekul 4.märtsil. Seal jõuti seisukohale, et oleks otstarbekohane allutada Eesti NSV Põllutöö Rahvakomissariaadile põllumajanduslikud kutsekoolid ja maal asuvad majapidamiskoolid ning Vabariiklikule Tööjõureservide Valitsusele poeglaste ametikoolid ja tööstuskeskkoolide. Teised kutsekoolid aga peaksid jääma Eesti NSV Hariduse Rahvakomissariaadi alluvusse ja juhtimisele.¹ Nimetatud kaalutlused koos ettepanekuga põllumajanduslike kutsekoolide ja maal asuvate majapidamiskoolide üleandmise kohta Põllutöö Rahvakomissariaadi alluvusse üsna peatselt ka esitati Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogule.² Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu sellekohase otsuse ^{ja} alusel allutatigi 1.aprillist 1941 Põllutöö Rahvakomissariaadile

1 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 120, lehed 34-38.

2 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 120, leht 32.

kõik põllutöökoolid, põllumajandustehnikumid, aianduskoolid, kõik nende koolide eriklassid (piiritusmeistrite-, juustumeistrite- jt.) ning maatüüpi kodumajanduslikud õppeasutused.¹⁾

11. aprillil 1941 võttis Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu vastu määruse poeglaste ametikoolide ja tööstuskeskkoolide allutamise kohta Vabariiklikule Tööjõureservide Valitsusele.²⁾ Vabariiklikule Tööjõureservide Valitsusele anti koos kõigi hoonete ja inventaridega, õppetöökodade ja muude õppevahenditega üle Riigi Tööstuskeskkool (Tallinnas) ühes Tallinna Poeglaste Ametikooliga, Tartu Tööstuskeskkool ühes Tartu Poeglaste Ametikooliga, Kuressaare Tööstuskeskkool ühes Kuressaare Poeglaste Ametikooliga, Narva Tööstuskeskkool ühes Narva Poeglaste Ametikooliga, Petseri Tööstuskeskkool ühes Petseri Ametikooliga, Haapsalu Tööstuskeskkool ühes ametikooli-klassiga, Paide Tööstuskeskkool ühes ametikooli-klassidega, Võru Tööstuskeskkool ühes ametikooli klassiga, Põltsamaa Tööstuskeskkool, Valga Tööstuskeskkool, Tallinna II Poeglaste Ametikool, Pärnu Poeglaste Ametikool ja Viljandi Poeglaste Ametikool. Ümberorganiseerimise ja laiendamise eeltööde suhtes allutati need koolid Vabariiklikule Tööjõureservide Valitsusele 1. aprillist, õppe-metoodilises osas jäid nad aga kuni 1. juulini Hariduse Rahvakomissariaadi juhendamisele. Koolide tegelik üleandmine-vastuvõtmine ja koosseisude üleviimine teostati 1. juuliks 1941.

Üleantavate tööstuskeskkoolidega ja ametikoolidega ühistes ruumides töötanud Riigi Tööstusõpilastekool (Tallinnas), Pärnu Tööstusõpilastekool, Valga Tööstusõpilastekool, Viljandi Tööstusõpilastekool, Tallinna II Poeglaste Ametikooli ~~klassid~~ ^{tööstusõpilastekooli} ja Kuressaare Tööstusõpilastekool koos kangakudumise eriklassiga jäid Hariduse Rahvakomissariaadia alluvusse. Nende koolide ja klasside

1 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 763, lehed 150-152.

2 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 763, lehed 279-281.

lahutamise ja äraviimine Vabariiklikule Tööjõureservide Valitsusele üleantavate koolide juurest viidi lõpule 1. juuliks 1941. Samal ajal jätkusid tööd uue kutsekoolide võrgu kavandamise alal, mis nüüd toimus eraldi Hariduse Rahvakomissariaadi, Põllutööstuse Rahvakomissariaadi ja Vabariikliku Tööjõureservide Valitsuse liinil. Samaaegselt õppeaasta lõpuga (lõppaktused toimusid 7. juunil) ^{lopetati} [viidi lõpule] ka kutsehariduslike õppeasutuste väljaarendamise plaanide ^{valgus} läbitöötamine ja] kinnitati lõplikult ^{ka} uus kutsekoolide võrgu kava.

Eesti NSV Hariduse Rahvakomissariaadile alluvate kutsekoolide võrk kinnitati Eesti NSV Rahvakomissariide Nõukogus 6. juunil 1941.¹ Siia kuulus 3 sotsialistliku töö meistrite kooli (Tallinnas, Tartus ja Kohtla-Järvel), 3 tööstuslikku kooli (Tallinna ja Narva Tekstiilikool, Pärnu Kalanduskool), 8 kaubanduskooli (Tallinnas, Tartus, Pärnus, Viljandis, Narvas, Rakveres, Paides ja Valgas), 12 käsitööstuskooli (2 Tallinnas ning Tartus, Narvas, Pärnus, Rakveres, Valgas, Viljandis, Võrus, Haapsalus, Petseris ja Paides igaüks 1) 7 kodutööstuskooli (Lüganusel, Pukas, Põltsamaal, Rakkes, Saardel, Toris ja Järva-Jaanis) ja 2 tootluskooli (Tallinnas ja Tartus) õpilaskontingendiga kokku 4230 inimest. Suurim õpilaskontingent oli ette nähtud käsitööstuskoolides (1435 inimest) ja kaubanduskoolides (1235 in.). Sotsialistliku töö meistrite koolides oli õpilaste kontingent kindlaks määratud 583 inimesele, tekstiilikoolides 415-le, kodutööstuskoolides 300-le, tootluskoolides 210-le ja Pärnu Kalanduskoolis 52-le inimesele.

1940. aasta sügisega võrreldes oli Hariduse Rahvakomissariaadile alluvate kutsekoolide võrk oluliselt muutunud. Õppeasutuste likvideerimise või teisele ^tsüsteemile ^{de}üleandmise tõttu ei olnud siin enam tööstus, kaubandus-, ja ärimuskeskkooli, tööstus- ja
1 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 760, lehed 164-166.

majandusõpilastekooles, ametikooles ning põllumajanduslikke kooles. Pearühk kutsealase ettevalmistuse andmisel oli sellest ajast peale asetatud peamiselt 2-aastase õppeajaga kutsekoolidele. Osanendest koolidest tähts juba varasematel aastatel (kodutööstuskoolid, kalanduskool), osa oli sellekujuliseks reorganiseeritud 1940.-1941.aastal (toitlus- ja tekstiilikoolid), osa aga tuli avada või ümber organiseerida olemasolevatest kutsekoolidest (sotsialistliku töö meistrite koolid, käsitööstuskoolid, kaubanduskoolid).

Kuigi kutsekoolide võrgu ümberorganiseerimise lõpuleviimist takistas fašistliku Saksamaa kallaletung Nõukogude Liidule ja Suure Isamaasõja algus, jõuti sel alal veel 1941.aasta suvel niimündagi ära teha.

Hariduse rahvakomissari 14.juuni 1941.aasta otsusega muudeti senised Tallinna, Tartu, Narva, Pärnu, Rakvere, Valga, Viljandi, Võru ja Haapsalu tööstuslikud naiskutsekoolid käsitööstuskoolideks (arvates 1.septembrist 1941).¹ Petseris avati käsitööstuskoolsealse kodutööstuskooli ja Paides suletava Paide Linna Täienduskooli baasil. Paide Käsitööstuskooli juures tuli avada veel 1-aastase õppeajaga majapidamisosakond. Käsitööstuskooliks muudeti ka senine Tallinna Linna Tütarlaste Ametikool (nimetusega Tallinna II Käsitööstuskool). Viimase juures tuli 1.septembrist 1941 avada 2-aastase õppeajaga moe (naispeakatete) ja juuksetöö osakond ning 3-aastase õppeajaga rätsepatöö osakond. Tallinna II Käsitööstuskooli õpilaste koosseisu tuli üle viia suletavate Tallinna Naistöövalade õppetöökoja, Tallinna Naiskutsekooli juures töötanud Kübara- ja lilletootjekursuse ning Tallinna Linna Meesrätsepatööstuse õppetöökoja õpilaskontingendid. Tartu Käsitööstuskooli

1 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 764, lehed 74-75.

tuli avada 2-aastase õppeajaga juuksetöö osakond. Sinna viidi ka kohaliku tootluskooli juures töötanud kangakudumise eriklass. Majapidamise õhtuse osakonnana viidi Tallinna Tootluskooli juurde Tallinna Naistööstusõpilastekooli juures ja Tartu Tootluskooli juurde Tartu Tööstusõpilastekooli juures töötanud kodundusõpilasteharud.

Lisaks varem töötanutele (Lüganusel, Järva-Jaanis, Pukas, Põltsamaal ja Saardes) avati kodutööstuskoolid Toris (sealse kodumajandusliku täienduskooli baasil) ja Rakkes.

Uude kutsekoolide võrku kuulus meistritekoolina kolm sotsialistliku tööstusmeistrite kooli. Nende ülesandeks oli kuulajatele põhjalikuma poliitilise, üldharidusliku ja tehnilise ettevalmistuse andmine, sotsialistliku tööstuse eesrindlaste ettevalmistamine oma erialal. Sotsialistliku tööstusmeistri kutse andis õiguse "eelistatud edasiliikumiseks ^{rahkem} vastutavatele kohtadele oma erialal", kaasa arvatud tehnilis-administratiivsete kohtade täitmine (meister, vahetuse ülem, jaoskonna ja tsehhi ülema abi jne.). Sellisteks õppeasutusteks kujundati üks kool Tallinnas, üks Tartus ja Virumaa Kaevanduskool Kohtla-Järvel.

Kui nõukogude kutsehariduse süsteemi mittevajalikud ja mittesobivad, ei olnud uues kutsekoolide võrgus enam kaubandus- ja ärianduskeskkoole. Nende asemel pidid müüjaid, arve- ja laoametnikke jms. oskusjõudusid ette valmistama kaheksa kaubanduskooli, mis olid ette nähtud 11-15 kuise õppeajaga.

Samuti ei figureerinud uues kutsekoolide võrgus tööstus- ja majandusõpilastekoolid, kuigi varasemate plaanide kohaselt pidid nad 1941/42. õppeaastal veel säilima. Selle põhjuseks oli tehniinimumi kursuste ulatuslik arendamine ettevõtetes, samuti tööstusliku kutseoskuse seaduse tühistamine 1. märtsist 1941⁴, mis põhjustasid õpilaste massilise lahkumise nendest koolidest (näiteks Tartu Tööstus- ja Majandusõpilastekoolis oli 1940. aasta sügisel 1 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 120, leht 47.

Õppinud 722 noorest 1941.aasta aprillis alles vaid 322)¹. Seetõttu tunnistati tööstus- ja majandusõpilastekoolide tegevus lõppeb-
nuks 1940/41.õppeaastaga ja nad likvideeriti hariduse rahvakomis-
sari sellealase ringkirja alusel 1941.aasta juunis.²

Mitmesugustel põhjustel (peamiselt õpilaste vähesuse tõttu) kuulusid 1.septembrist 1941 sulgemisele Tartu Naiskutsekooli keraamikaosakond, Kuressaare Tööstuskeskkooli juures töötanud kangakudumise eriklass, Tütarlaste Kodu-õppetöökoda Saksis, Lüganuse kodutööstuskooli poeglaste käsitööstusharu, Tallinna Toitluskooli kokaklass ja kodunduse eriklass.³ Hariduse rahvakomissari otsusega 16.juunist kuulusid 1.septembrist sulgemisele kõik kutselaadilised täienduskoolid ja täiendusklassid.⁴

Hariduse Rahvakomissariaadile allunud kutsekoolide kõrval kuulusid kutsehariduslike õppeasutuste võrku veel õppeasutused Vabariikliku Tööjõureservide Valitsuse süsteemis ning põllumajanduslikud kutsekoolid Eesti NSV Põllutöö Rahvakomissariaadi alluvuses.

Riikliku kutsehariduse süsteemi loomisele 2-aastase õppeajaga tööstuskoolide moodustamise näol (erinevalt seni levinud vabrikutehaseõpilaste koolide süsteemist) pandi Nõukogude Liidu teistes vabariikides alus NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 1940.aasta 2.oktoobri seadlusega "Riiklikest Tööjõureservidest", mille järel loodi NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu juures asuv Tööjõureservide peavalitsus ning igas liiduvabariigis vabariiklik tööstus- ja vabrikutehaseõpilaste koolide süsteemi kuuluvate õppeasutustega. Eesti Vabariiklik Tööjõureservide Valitsus loodi Eesti NSV

1 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 245, leht 78.

2 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 762. leht 49.

3 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 764, lehed 74-75.

4 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 764, leht 76.

Rahvakomissaride Nõukogu 19.veebruari 1941.aasta määruse alusel.¹ Vabariikliku Tööjõureservide Valitsuse ülesandeks sai tööjõureservide ettevalmistamine nii 2-aastaste ameti- ja raudteekoolide kui ka 6-kuiste vabriku-tehasekoolide kaudu. Kui ametikoolide osas oli Eestis teatud baas juba olemas, siis vabriku-tehasekoolid ja raudteekoolid tuli alles organiseerida. Vabariiklikus Tööjõureservide Valitsuses koostati plaan neile alluvate kutsekoolide võrgu loomiseks ja väljaarendamiseks, mis esitati kinnitamiseks Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogule. Ühtlasi esitati taotlus seni Hariduse Rahvakomissariaadi juhtimisele kuulunud tööstuskesk-koolide ja ametikoolide üleandmiseks Vabariiklikule Tööjõureservide Valitsusele kui nende reorganiseerimise ja laiendamise tege-likule korraldajale.

Vabariikliku Tööjõureservide Valitsuse süsteemi kuuluvate koo-lide võrk, ettevalmistatavad kutsealad ja õpilaste kontingendid kinnitati Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu määrusega 11.april-li 1941. Tööliste ettevalmistamiseks massiliselt esinevatel kut-sealadel (esijoonel ehitustööliste jaoks) nähti ette 18 vabriku-tehase õppekooli, oskustööliste ettevalmistamiseks tööstuse alal 14 ametikooli ja transpordi alal 2 raudteekooli.² Õpilaste kontin-gendiks kinnitati 10650 inimest.

Vabariiklikule Tööjõureservide Valitsusele alluvatest õppe-asutustest tulid uutena rajada 6-kuise õppeajaga vabriku-tehase õppekoolid. Need koolid pidi rajatama Kergetööstuse Rahvakomissa-riaadi, Lennukitööstuse Rahvakomissariaadi ja Tallinna Linna TSN TK kommunaalmajanduse osakonna ehitustrustide ning Kergetööstuse Rahvakomissariaadi Ehitusmaterjalide Tööstuse ning Mäe- ja Kütte-ainetetööstuse Peavalitsuse tootmisbaasil. Vabriku-tehase õppekoo-

^T
1 ORKA, f. R-1, s.-ü. 39, leht 331; f. R-14, nim. 1, s.-ü. 763, leht 282.

2 ORKA, f. ~~XXX~~ R-14, nim. 1, s.-ü. 763, lehed 288-292.

le oli Tallinnas ette nähtud üheksa (koolid nr. 1-9) ning Haapsalus (kool nr. 10), Maardus (nr. 11), Rakveres (nr. 12), Aseris (nr. 13), Kiviõlis (nr. 14), Kohtla-Järvel (nr. 15), Kukrusel (nr. 16), Tartus (nr. 17) ja Viljandis (nr. 18) igasühes üks. Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu 27. juuni 1941. aasta määrusega aga likvideeriti vabriku-tehase õppekool Maardus ning sellele koolile ettenähtud õpilaste kontingent jaotati teiste koolide vahel.¹ Nimetatud koolid pidid ette valmistama müürseppi, puuseppi, kaevureid, betoonitöölisi, krohvijaid, laudseppi, ~~betoonitöölisi~~, amatuuritöölisi, santehnikuid, maalreid, puurijaid ja teiste kutsealade töölisi. Õpilaste kontingendiks kinnitati 5150 inimest. Pearühk oli asetatud kaadri ettevalmistamisele esijoones ehitustööde jaoks (1085 müürseppa, 775 puuseppa jne.)

Ametikoolide õpilaskontingendiks oli nähtud 5000 inimest, mis peaaegu kahekordselt ületas esialgselt kavandatu. Enamus nendest koolidest moodustati endiste tööstuskeskkoolide ja ametikoolide baasil (Tallinnas; Tartus, Narvas, Pärnus ja mujal), kuid kolm õppeasutust avati teiste süsteemide tootmisbaasil (kool nr. 3 Sõja-Merelaevastiku Laevaremonttehaste, kool nr. 4 Kiviseetööstuse Rahvakomissariaadi tehase "Punane Krull" ja kool nr. 5 Sõja-Merelaevastiku Arsenali tootmisbaasil). Vabariiklikule Tööjõureservide Valitsusele üle antud Petseri ja Põltsamaa Tööstuskeskkoolide baasil ametikoole ei avatud. Kinnitatud plaani kohaselt tuli ametikoolidel ette valmistada lukkseppi, möbelseppi, treialeid (universaal), elektrikuid, mudelseppi, katelseppi, freesijaid, seppi, ja autolukkseppi. Seniste tööstuskeskkoolide ja ametikoolide esimeste klasside lõpetajaile oli Vabariiklikul Tööjõureservide Valitsusel kavas 1941/42. õppeaastal organiseerida uuetüübilistes ametikoolides erilised üleminekukavade järgi tähtsavad teised klassid.

¹ ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 788, leht 72.

Ette nähti kaks raudteekooli, neist kool nr. 1 Tallinnas Teede Rahvakomissariaadi Eesti Raudteevalitsuse peatöökodade (kontingent 300 inimest) ja kool nr. 2 Valgas Eesti Raudteevalitsuse raudteetöökodade (kontingent 200 inimest) tootmisbaasil. Raudteekoolid pidid saama oskustöölise (vedurite, vagunite ja automaatpidurite remondilukksepad, liinimontöörid, automaat-signaaltulede montöörid, elektrikeevitajad, treialid, laudsepad, ja maalrid) ettevalmistajateks raudteetranspordi süsteemi ettevõtete jaoks. Nii ameti kui ka raudteekoolide õppeaja kestvuseks oli kaks aastat.

Koostati plaanid linna- ja maanoorsoo mobiliseerimise kohta vabrikutehase õppekoolidesse ning ameti- ja raudteekoolidesse. 1941/42. õppeaasta algusest taheti võtta kõik ametikoolide õpilased täielikult riigi ülalpidamisele (kaasa arvatud toit, riietus ja tasuta internaat maalt tulnud õpilastele).¹

Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu määrusega põllumajanduslike õppeasutuste ümberkorraldamise kohta 9. juunist 1941 määrati kindlaks põllumajanduslike koolide võrk, õppeaja kestvus ja erialad.² Põllumajanduslike koolide võrku kuulus kokku 19 õppeasutust, neist 3 põllumajanduse mehhaniseerimiskooli, 11 majapidamiskooli, 3 karjanduskooli, 1 põllumajanduskool ja 1 koorejaama juhatajate kool. Põllumajanduse mehhaniseerimiskoolid nähti ette Ravilas, Viiratsis ja Rõpinas, majapidamiskoolid Pürksis, Petseris, Mõdrikul, Orgital, Karjas, Abjas, Angõlas, Amblas, Vasulas, Sakõs ja Suure-Jaanis ning karjanduskoolid Purilas, Penijõel ja Oisus. Pürksis nähti ette veel paralleelselt majapidamiskooliga töötav rootsi õppekeelega põllumajanduskool ja Oisus koorejaama juhatajate kool. Ravilas, Rõpinas, Petseris, Angõlas, Vasulas,

¹ ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 837, leht 19.

² ORKA, f. R-6, nim. 1, s.-ü. 269, lehed 9-12.

Amblas, Sakus ja Oisus asuvatel koolidel oleks tulnud tulla koos samas asukohas paiknevate tehnikumidega. Õppeaja kestvus põllumajanduse mehhaniseerimise koolides oli 18 kuud, Ambla Majapidamiskoolis 6 kuud, teistes 1 aasta. Opetatavate erialadena nähti ette kodumajandus, põllumajanduse mehhaniseerimine, loomakasvatus, piimandus, põllumajandus (põllundus, aiandus ja karjandus) ja põllumajanduslik raamatupidamine.

Kesk-eriharidus

Suurt edu saavutati ka tehnikumide rajamisel. Esimeste tulemusteni jõuti Õhtutehnikumide asutamisel, milline küsimus oli olnud päevakorras pikemat aega, kuid mille lahendamiseni kodanlikus Eestis ei jõutud. Riigi poolt ülalpeetavate õppeasutustena avati 1. detsembrist 1940 Tallinna¹ ja 1. jaanuarist 1941 Tartu Õhtutehnikum.² Mõlema tehnikumi õppetöö korraldamisel võeti eeskujuks vanemate liiduvabariikide sellealaseid õppeasutusi. Õppetöö kestuseks Õhtutehnikumides määrati 5-5,5 aastat, õpilaseks võeti vastu 7-klassilise kooli lõpetanud isikuid.³ Kuna Eestis veel ei olnud 7-klassilist kohustuslikku algharidust, siis avati 1940/41. õppeaastal ainult üldsemester. Põhikursused oleksid õppetegevust alustanud alles 1941/42. õppeaastal. Tallinna Õhtutehnikumis taheti avada kolm (masinaehituse, elektrotehnika ja ehitustehnika) ja Tartu Õhtutehnikumis kaks (masinaehituse ja elektrotehnika) osakonda. Tartu Õhtutehnikum alustas tööd Tartu Tehnikumi õppepinnal, Tallinna Õhtutehnikum kuni Tallinna Tehnikumi uue hoone valmimiseni kohaliku Merekooli ruumides. Õhtutehnikumide avamisel oli suur tähtsus, sest tänu neile avardusid töötava elanikkonna õppimisvõimalised

1 Eesti NSV Teataja 1940, nr. 35, art. 392; ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 205, leht 1.

2 Eesti NSV Teataja 1940, nr. 68, art. 923; ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 238, leht 11.

3 ORKA, f. R-14, nim 1, s.-ü. 205, lehed 20-22.

kesktehnilistel aladel.

Samal ajal jätkusid statsionaarsete tehnikumide organiseerimiseks eeltööd. Uuriti tehnikumide õppetöö korraldust Nõukogude Liidu teistes vabariikides, võimalusi ja vajadusi tehnikumide avamiseks meie vabariigis. Nagu kogutud andmed näitasid osutus tarvilikuks uute õppeasutuste avamine asjatundjate ettevalmistamiseks kõige mitmekesisematel aladel - tööstuses, põllumajanduses, kaubanduses, transpordis ja mujal, ühtlasi alustati kutsekeskkoolide õppetöö ümberkorraldamist tehnikumide kavade alusel. 1.veebruari 1941 ^{organiseeriti} registreeriti tootlustehnikumiks Tallinna ^{Kodu} Kaubanduskeskkool,¹ Tallinna Raudteekool kujundati ümber Tallinna Tehnikumi raudteeosakonnaks.² Hariduse rahvakomissari 15.veebruari 1941.aasta otsusega muudeti põllundustehnikumideks senised põllunduskeskkoolid Jänedal, Olütvères ja Väimelas, Räpina ja Türi aianduskeskkoolide (muudeti kaheaastase õppeajaga aianduskoolideks) õpilased aga viidi üle aiandustehnikumi kavadele ja nad loeti eriklassidena aiandustehnikumi õpilasteks.³ Seejärel viidi kõik nimetatud õppeasutused profiili muutusest tingitult uutele, ülemineku tunnikavadele.

Nimetatud kuus tehnikumi olid esimesed loodavast ulatuslikust tehnikumide võrgust. Sellealane töö jätkus ka järgnevatel kuudel ning 1941.aasta mais-juunis jõuti nii kaugemale, et võidi Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogule esitada kinnitamiseks nii Hariduse kui ka Põllutöö Rahvakomissariaadile alluvate tehnikumide võrk.

Hariduse Rahvakomissariaadile alluvate tehnikumide võrgu kinnitas Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu lõpilikult 31. mail 1941.⁴ 1940/41.õppeaasta algul tegutsenud 2 tehnikumi asemel oli neid

1 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 763, leht 59.

2 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 826, leht 10.

3 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 762, lehed 169-170.

4 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 764, lehed 66 - 67.

nüüd ette nähtud 12: Tallinna ja Tartu Tehnikum, Tallinna ja Tartu Õhtutehnikum, Tallinna Tekstiilitehnikum, majandustehnikumid Tallinnas, Tartus, Pärnus ja Viljandis, Tallinna ja Tartu Õhtune Majandustehnikum ning Tallinna Toitlustehnikum. Võrreldes esialgsete kavadega loobuti kooperatiivtehnikumi asutamisest, samuti tekstiilosakonna avamisest Tallinna Tehnikumi ja Tallinna Õhtutehnikumi juures. Viimase asemel, arvestades tekstiilitööstuse vajadusi, võeti õppeasutuste võrku omaette tekstiilitehnikum. Silmas pidades rahvamajanduse arengut ja tööstuse järjest suurenevaid nõudmisi tehnikute järele nähti Tallinna Tehnikumis ette veel mäe-, laevaehituse- ja kalanduse osakonna avamine. Õpilaste arv kavatseti Tallinna Tehnikumis võrreldes esialgsete plaanidega, tösta ligikaudu kahekordseks - 1064-le. Kaubanduse, rahanduse, ja tööstuse vajadusi arvestades võeti võrku 6 majandustehnikumi (esialgsetes plaanides kaubandustehnikumid), kõik nelja (kaubatundmise, raamatupidamise, plaanitehnika ja finants-) osakonnaga. Õppeajaks oli tööstuslikes tehnikumides ette nähtud neli, majandustehnikumides kolm aastat. Õpilaste arv taheti tööstuslikes ja majandustehnikumides 1941/42. õppeaastaks tösta 4077-le.

Mõnevõrra hiljem - 17. juunil 1941 seoses abinõude rakendamisega põlevkivitootmise ja ümbertöötamise arendamiseks vabariigis kohustati hariduse rahvakomissari kokkuleppel kergetööstuse rahvakomissariga hiljemalt 1. septembriks lõpule viima organiseerimistööd veel 3-aastase õppeajaga tehnikumi avamiseks Tallinnas igal aastal kuni 200 meistri ja tehniku ettevalmistamiseks põlevkivitööstuse alal.¹

9. juunil 1941 kinnitas Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu ka põllumajanduslike tehnikumide võrgu ja erialad.² Ette nähti

1 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 760, lehed 439-440.

2 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 758, lehed 66⁸, 67-70;
f. R-6, nim. 1, s.-ü. 269, lehed 9-13

25 tehnikumi 36 osakonnaga, vastu kavatseti võtta 1255 uut õpilast. Põllumajanduslike tehnikumide võrku kuulus 5 põllundustehnikumi (Jänedal, Olustveres, Väimelas, Vigalas ja Pollis), 5 karjandustehnikumi (Väimalas, Kuremaal, Säreveres, Vaekülas ja Vodjal), 6 aian-
dustehnikumi (Vahil, Vodjal, Pollis, Orul, Kehtnas ja Räpinas), 6 majapidamistehnikumi (Vasulas, Vana-Võidus, Amblas, Orul, Helmes ja Kehtnas), 4 põllumajandustehnikumi (Vahil, Vaekülas, Petseris ja Küljalas) ning põllumajanduse mehhaniseerimistehnikum Ravilas, veterinaartehnikum Kuremaal, linnukasvatustehnikum Sakus, mesin-
dustehnikum Antslas, raamatupidamise ja "konoomia tehnikum Avandusel, maaparandustehnikum Toomal, piimandustehnikum Oisus, turba-
tööstustehnikum Olustveres ning piiritustööstustehnikum Jänedal.
Loe need tehnikumid põhinesid 7-klassilisel koolil.
Põllunduse, karjanduse, veterinaaria, aian-
duse, põllumajanduse meh-
haniseerimise, turbatööstuse, maaparanduse, maakorralduse ja põllu-
majandusliku ehituse erialadel kehtestati 3-aastane, mesinduse,
linnukasvatuse, piimanduse, "konoomilis-raamatupidamise, kodumajan-
duse, põllumajanduse ja piiritustööstuse erialadel aga 2-aastane
õppeaeg.

Võrreldes varasemate kavadega (hariduse rahvakomissari otsus 15.veebruarist) oli tunduvalt laiendatud tehnikumide võrku. Sisse oli võetud mitme uelaadse tehnikumi (linnukasvatustehnikum, mesin-
dustehnikum, piiritustööstustehnikum jt.) avamine lähtudes olemas-
olevast õppe-materiaalsest vbaasist ja rahvamajanduse edasise arengu
plaanidest. Mitmel pool (Jänedal, Olustveres, Kuremaal, Vahil jm.)
oli ette nähtud paralleelselt tegutsevad tehnikumid. Võrreldes esi-
algsete plaanidega oli aasta võrra lühendatud õppeaega, samuti muu-
detud mõne tehnikumi asukohta (näiteks aian-
dustehnikum Räpinas).

Plaanitseti ka teiste tehnikumide tasemele vastavate kesk-eri-
õppeasutuste rajamist. 1.novembril 1940 kinnitati 2-aastase õppea-
jaga Eesti NSV Kohtu Rahvakomissariaadi Juriidilise Kooli ajutine

põhikiri, mis pidi tegevust alustama Tartu Riikliku Ülikooli juures.¹ Eesti NSV Tervishoiu Rahvakomissariaat taotles kahe meditsiinilise keskkooli asutamist. Tartus kavatseti loodav meditsiiniline keskkool paigutada likvideeritud üdede koondise kooli ruumidesse, Tallinnas taotleti sel eesmärgil Sotsiaal- ja Kodundusinstituudi üleandmist Tervishoiu Rahvakomissariaadi alluvusse.² Hiljem, Hariduse Rahvakomissariaadi 1941.aasta juunis tehtud otsuse alusel lubati Tallinna Meditsiinilisele Keskkoolile kasutamiseks Tallinna Toitlustehnikumi hoones paiknevad varem Tallinna Linna Naiskutsekooli kasutuses olnud ruumid. Meretehnikumina jätkas tegevust endine Tallinna Merekool. 1.septembrist 1940 asutati riigi poolt ülalpeetav Tartu Muusikakool.³ Keskastme õppeasutuste hulka kuulusid ka Jaan Koorti nimeline Riigi Rakenduskunstikool, Tallinna Konservatooriumi keskkursus ja Lavakunstikool.

20.mail 1941 võttis Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu vastu määruse "Eesti NSV rahvahariduse süsteemi ja õppeasutuste tegevuse aluste kohta",⁴ mis jõustus 1.augustist 1941 (ühtlasi kaotas kehtivuse 1938.aastast pärinev kutsehariduslike õppeasutuste seadus). Selles märgiti, et nii alg-, kesk- ja kõrgema ^{ku ka)} kutsehariduse ülemineku lõpuleviimine nõukogude rahvahariduse süsteemile teostatakse põhiliselt 1941/42 õppeaastal.⁵

1940.-41.aastal rakendatud abinõud likvideerisid samm-sammult endise kutsehariduse süsteemi ja kutsusid ellu uue, nõukogude kutsekooli. Viimane, tõi küll, suutis läbida ainult ettevalmistav etapi, sest selle loogiline tulemus nõukogulike õppeasutuste üleseasumise näol 1941/42.õppeaastal jäi teostamata sõja ja fasisliku okupatsiooni tõttu. Küll aga tehti ära suur ettevalmistav töö uute õppeasutuste avamiseks ning senise kutsehariduse süsteemi ümberkorraldamisel.

1 Eesti NSV Teataja 1940, nr. 39, art. 455.

2 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 760, leht 654.

3 Eesti NSV Teataja 1940, nr. 8, art. 68.

4 ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 758, lehed 64-65.

5